

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΝΟΒΑ

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ,

Ἡ παρουσία Ὑμῶν καὶ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσης λαμπρύνει τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐπιβεβαιώνει «ἀπαξ ἔτι» τὸ ἐγνωσμένο ἐνδιαφέρον τῆς Ὑ.Μ. γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Χώρας μας, γιὰ ὅλες τὶς ὥραϊες ἐκδηλώσεις τοῦ ψυχικοῦ βίου της. Συνεχίζετε «ἐν τούτῳ» τὸ ὑψηλὸ παράδειγμα τοῦ ἀειμνήστου Πατρός Σας Βασιλέως Παύλου, ποὺ δὲν εἶχε πάφει ποτὲ νὰ ἐνθαρρύνῃ ἐνεργῶς τὴν καλλιέργεια τῶν Ἐπιστημῶν, τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν, ἐμπνεόμενος πάντοτε ἀπὸ εὐγενεῖς πολιτιστικὲς ἰδέες καὶ πάντοτε πιστὸς στὴν Ἑλληνοχριστιανικὴ παράδοση.

«Ποιητικὸς Λόγος» εἶναι τῆς ὁμιλίας μου τὸ θέμα σύμφωνα μὲ τὸν Ὄργανισμό τοῦ Ἰδρύματός μας, ποὺ ὁρίζει ὁμιλητὴ τῆς καθιερωμένης σημερινῆς συνεδρίας τὸν ἐκάστοτε Πρόεδρό του καὶ μὲ θέμα τῆς εἰδικότητός του. Δὲ μπορῶ ν' ἀποκρύνω τὸ πόσο χαίρομαι, ποὺ ἀποδίδομαι ἀπόψε στὴν εἰδικότητα τοῦ ποιητῆ μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ μιλήσω γιὰ τὴν ποίηση.

Ἄλλὰ εἶναι ὁ ποιητῆς τὸ καταλληλότερο πρόσωπο νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν ποίηση; Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτηση. Καὶ ὁμως ὑπάρχει. Ἐδῶ καὶ λίγες μέρες ἀκόμα ταχτικὸς συνεργάτης τοῦ παρισινοῦ «Χρόνου», κρίνοντας τὸ πρόσφατο δοκίμιο «L'arc et la Lyre» τοῦ Μεξικανοῦ ποιητῆ Ὀκτάβιο Πάζ, γράφει ὅτι «γιὰ κάθε ποιητὴ ἓνα δοκίμιό του ἐπάνω στὴν ποίηση ἀξίζει πάντοτε λιγώτερο ἀπὸ τὰ ποιήματά του». Ἄλλ' ἂν ὁ ποιητῆς ὁ ἴδιος δὲν μπορέσῃ νὰ ἐξερευνήσῃ τὸ «ποιητικὸ ἄγνωστο», νὰ ἐρμηνέψῃ τὴν οὐσία τῆς ποιήσεως, νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἱερῇ μανίᾳ τῆς ἐμπνεύσεως, ποιὸς ἄλλος θὰ τὸ κατώρθωνε; «Ἡ ποίηση κατανοεῖται καὶ κρίνεται μόνον μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ γεννιέται», δηλαδή μὲ τὴν ποίηση, ἔχει ἀποφανθῆ ὁ Ἰταλὸς φιλόσοφος Μπενεντέττο Κρότσε.

Ἄν θυμᾶμαι καλά, κι ὁ δικός μας Ἄγγελος Σικελιανός ἔχει παρατηρήσει κάπου ὅτι ὅπως τὰ διαμάντια μποροῦν νὰ τὰ κατεργάζονται μόνο μὲ διαμαντόσκονη, ἔτσι καὶ ἡ ποίηση μόνο μὲ τὴν ποίηση μπορεῖ νὰ ἐρευνηθῆ καὶ νὰ κριθῆ. Ἐνας ψυχρὸς διανοητής, ποὺ θὰ καταπιαστῆ νὰ ἐρμηνέψῃ τὴν ποίηση φορῶντας μόνο τὶς παρωπίδες τῆς λογικῆς, ἀσφαλῶς ποτὲ δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ εἰσδύσῃ στὸ μυστικὸ τῆς κόσμου, στὶς πηγὲς τῆς μαγείας τῆς, στὶς ἐστίες τῆς γοητείας τῆς. «Οἱ κριτικοὶ μας ξέρουν τὰ πάντα—ἀλλὰ τίποτε ἄλλο!» γράφει κάποιος Γάλλος χιουμορίστας. Αἴγιοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ κριτικοὶ ποὺ ἀγάπησαν τὴν ποίηση, γοητεύτηκαν ἀπὸ τὸ θέλημα τῆς, κ' ἔτσι μπόρεσαν νὰ μνηθοῦν στὴν πραγματικὴ τῆς ἀξία, νὰ ὑψωθοῦν στὸ ἀληθινὸ τῆς νόημα, νὰ πιστέψουν στὴν ἱερὴ τῆς ἀποστολή. Ἄν δὲν ἔχῃς τὴν αἰσθαντικὴν τοῦ ποιητῆ καὶ τὴ δυνατότητα νὰ ἐμπνευστῆς ὅπως ἐκεῖνος καὶ ἀκόμα τὴν ἰκανότητα νὰ ζωοποιήσῃς μουσικὰ τὶς λέξεις, ὅπως ὁ ποιητής, γιὰ ὄνομα Θεοῦ! μὴν ἐπιχειρῆς νὰ καταπιαστῆς ἀπὸ ψηλά, τάχα, μὲ τὴν ποίηση, νὰ τὴν ἀξιολογήσῃς σχολαστικὰ, νὰ κωδικοποιήσῃς τοὺς ἄγραφους νόμους τῆς, νὰ φασματοσκοπήσῃς τὴν ὑπόστασι τοῦ μυστηρίου τῆς! Ὁχι! Ὅποιος ἀγαπάει καὶ σέβεται τὴν ποίηση, ὅποιος τὴν ἔχει καταφύγιο τῆς ψυχῆς του σὲ γλυκὲς καὶ σὲ πικρὲς ὥρες, αὐτὸς μπορεῖ νὰ γίνῃ,—τί; ἓνας σεμνὸς ὁδηγὸς γιὰ τοὺς λιγώτερο ἀφωσιωμένους, νὰ γίνῃ, μνημένος αὐτός, μυσταγωγὸς γιὰ τοὺς ἀμύητους. Νὰ γίνῃ—θὰ χρησιμοποιοῦσῃ θεσμοὺς τῆς μόδας—νὰ γίνῃ ἓνα εἶδος ὑπεύθυνου διεκπεραιωτῆ τῶν δημοσίων σχέσεων τῆς ποιήσεως μὲ τὸ κοινό. Τὸ ἔργο του αὐτὸ θὰ τὸ κάμῃ, βέβαια, μὲ τὸ δικό του αἰσθητικὸ γοῦστο, μὲ τὴ δική του καλαισθησία καὶ προτίμησι. Ὅσο τολμηροὶ κι ἂν εἶναι στὴν προσπάθειά τους αὐτή, οἱ καλοπροαίρετοι καὶ οἱ προικισμένοι, δὲν ζημιώνουν. Ὑπενθυμίζω τὴν περίφημη Ἀνθολογία τῆς Γαλλικῆς ποιήσεως τοῦ Ἀντρέ Ζίντ, ποὺ μὲ τὸ βαρὺ κῦρος του ὑποστήριξε, στὸν ἀξιοσημείωτο Πρόλογό του, ὅτι, ἡ Γαλλία ἔχει ποιητικὴ τέχνη ἀλλὰ δὲν ἔχει «λυρικὴ ποίηση». Ἀπόκλεισε ἀπὸ τὶς σελίδες τῆς πολλοὺς γνωστοὺς ποιητῆς, ὅπως, ἂν θυμᾶμαι καλά, τὸν Σουλλὺν Προυτώμ, ποὺ τόσο ἀγαποῦσεν ὁ δικός μας

Παλαμᾶς, τὸν Φρανσουὰ Κοππέ, τὸν Ἀλμπέρ Σαμαὶν καὶ ἄλλους. Δικαίωμά του, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ αὐθεντία του εἶναι δοσμένη κ' ἡ καλή του πίστις γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς ποιήσεως. Πολὺ σωστά ὑπενθυμίζει στὸν πρόλογο τῆς πιὸ πρόσφατης Ἀνθολογίας της ἡ Ἀμερικανίδα Ἑλιζαμπεθ Ντριού γνωστὴ φράση τοῦ Ὁσκαρ Οὐάιλντ: «Μόνον ἓνας κήρυκας δημοπρασίας εἶναι τὸ ἴδιο ἐνθουσιώδης γιὰ ὅλα τὰ εἶδη τῆς Τέχνης».

«Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἐὰν καὶ πολλοὶ διαβλέπουν ὅτι λιγοστεύει ἡ γοητεία τῆς προόδου, διατρέχουμε πάντως ἀκόμα μιὰν ἐποχὴ πὸν οἱ ἄνθρωποι, συνεπαρμένοι ἀπὸ τὸν ἱλιγγο τῆς ραγδαίας τεχνικῆς ἐξελιξέως, προσκυνοῦν τὴν Ἐπιστήμη, ὅπως ἄλλοτε προσκυνοῦσαν τὸν Μολώχ, καὶ τὰ προσδοκοῦν ὅλα ἀπὸ αὐτῆν. Εἶναι ὁ παντοδύναμος, ὁ «παντεχνήμων» Θεός!— Εἶναι ὅμως καὶ ὁ Πανάγαθος; Εἶναι καὶ ὁ Πολυέλεος; Αὐτὸ λίγοι τὸ ρωτοῦν—μόνον ὅσοι δὲν λησμονοῦν τὴν ποίησιν. Ἐὰς τὴν ὑπενθυμίσουμε ὅσο μπορούμε καὶ στοὺς ἄλλους, τοὺς περισσότερους, ἐκείνους πὸν ὁ θριαμβευτικὸς πάταγος τῆς Μηχανῆς δὲν τοὺς ἀφήρει ν' ἀκούσουν τῆς λουφασμένης ψυχῆς τὸ ἀνήσυχο θρόϊσμα . . .

«Ἡ Ἐπιστήμη ἐρήμωσε τὸν κόσμον ἀπ' τοὺς Θεούς», ἔγραψεν ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς Τζιοβάννι Πάσκολι, ἐδῶ καὶ σαράντα περίπου χρόνια. «Τὸ μέλλον ἀνήκει περισσότερο στίς καρδιές παρὰ στὸ πνεῦμα. Ἀγαπᾶν! Ἴδοὺ τὸ μόνο πρᾶγμα πὸν μπορεῖ νὰ γεμίσει τὴν αἰωνιότητα» εἶχε γράψει πρωτότερα ὁ Οὐγκώ, προβλέποντας τὸν ἐπιστημονικὸ ἐκδιανοητισμὸν . . .

Ἐρωτᾶται τώρα: Ποιὸς θὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς αἰώνιους Θεοὺς στὸν Οὐρανὸν τους, ἐπάνω ἀπ' τὴν παλιά μας Γῆ; Ποιὸς θὰ ξαναζεστάνῃ στὰ στήθη τῶν ἀνθρώπων τὴν Ἀγάπη; Ποιὸς θὰ στηρίξῃ τὰ κλονισμένα θεμέλια τῆς Ἠθικῆς, πὸν στεγάζει τὸν σημερινὸν μας πολιτισμὸν; «Ἡ ἠθικὴ εἶναι χρήσιμη ἀλλὰ εἶναι ψυχρὴ (ἔχει γράψει κάποιον δικό μου ἀγαπημένον πρόσωπον σὲ μιὰ του ἐπιστολή). Πρόσθεσέ της τὴν ποίησιν, τὴν ἔκαμες Θρησκεία! Ἴδοὺ ὁ Θεός!».

Ποτέ ἄλλοτε στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων δὲν εἶχεν ἡ ἀποστολὴ τῆς ποιήσεως τόσο βαρεῖα σημασία ὅσο σήμερα. Θυμᾶμαι τὸ λόγο τοῦ Ἰσλανδοῦ συγγραφέα Λάξνες: «Ἡ ποίηση εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους». Εἶθε νὰ ἀποδειχθῆῖ προφητικός! Πῶς εἶχε σωθῆῖ ἡ Ἀνθρωπότητα ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες κάπου χρόνια; Ὁ Γυιὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε Γυιὸς τοῦ Ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς ἔκαμε τὴ φιλοσοφία του Ποίηση κ' ἡ Ποίηση τὴν ἔκαμε Θρησκεία . . .

Ἐπιτρέπατέ μου πρὸς Ὑμᾶς πρῶτον ν' ἀπευθύνω, Μεγαλειότατε, τὴν ἐκκλήση ὅπως, μέσα στὴν ὀρθὴ ἐκτίμηση τῶν μεγάλων διαφοροποιήσεων, πὸν ὑφίσταται ὁ βίος τῆς Ἀνθρωπότητος, ἐπισημά-νουμε ἔγκαιρα κ' ἐμεῖς τὴ βασικὴ ἀνάγκη τῆς περιφρουρήσεως τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς μας, πὸν κινδυνεύουν, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, ὅχι ἀπὸ σκοταδιστικὴ ὀπισθοδρομηση κι ἀποτελμάτωση, ἀλλ' ἀπὸ καταφώτιστη κι ἀκατάσχετη ὀρμὴ προόδου.

Ὁ σύγχρονος Ἀνθρωπος περηφανεύεται ὅτι ἀποσπᾶ τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ἐνεργειακὰ μυστικὰ τῆς ὕλης. Καὶ εἶναι τοῦτο τόσον ἀναμφισβήτητο ὅσο καὶ ἀξιοθαύμαστο. Μακρὰ πορεία, ὁμως, μᾶς ἀναμένει μέχρι τῆς ὀριστικῆς νίκης. Ἐγκυροὶ εἰδικοὶ τονίζουν ὅτι ἡ Ἐπιστήμη, καὶ συγκεκριμένα ἡ Φυσικὴ, ἐδημιούργησε τὰ τελευταῖα χρόνια πολὺ περισσότερα προβλήματα ἀπὸ ὅσα πραγματικῶς ἔλυσε. Μπορεῖ ν' ἀνακαλύπτονται κάθε μέρα καὶ νέα «σωματίδια», ἀλλὰ ποιά εἶναι ἡ ἀκριβὴς τους ἔννοια καὶ ποιά ἡ σχέση τους μὲ τὰ «κύματα» δὲν ἔχει προσδιοριστῆ. Τὰ νέα στοιχεῖα, πὸν ἀνακαλύπτονται, γεννοῦν νέες θεωρίες, πὸν ἀπειλοῦν ν' ἀνατρέφουν καὶ θεμελιώδεις νόμους—ὡς καὶ τὸ νόμο τῆς βαρύτητος!

Στὸ ἀναμεταξὺ φαίνεται ὅτι πολὺ ἀπέχει ἀκόμα ἡ πραγματοποίησις τοῦ βασικοῦ σκοποῦ, πὸν εἶχε θέσει ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια ὁ μέγας Ἀϊνστάϊν, δηλαδὴ «ἡ ἐνοποίηση πεδίων καὶ σωματιδίων ὥστε μόνον τὰ πεδία ν' ἀπομένουν ὡς ἡ μόνη ἀληθινὴ πραγματικότητα».

Ἄν μπῆκα σὲ ξένα . . . πεδία τὸ ἔκαμα γιὰ νὰ καταδείξω ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμα εὐρύτατα χρονικὰ περιθώρια, πὸν θὰ ἐπιτρέφουν τὴν πα-

ράλληλη ὄχι ἀντίδραση ἀλλὰ δράση τῆς Τέχνης καὶ τῶν Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν γιὰ τὴ διατήρηση τῶν ἰδικῶν τους σφαιρῶν ἐπιρροῆς ἐπάνω στὸν ἀνθρώπινο βίο. . .

Ὅπως καὶ νὰ ᾖ, ὁ Ἄνθρωπος ἔχει σήμερα τὴν ψευδαίσθηση ὅτι ἐδάμασε ὀριστικὰ τὴν ἔλξη, ὅτι τὴν ὑπόταξεν, ὅτι κυριαρχεῖ ἐπάνω της. Ὅμως, ἀλλοίμονο! ὅσο βαθύτερα εἰσδύει στὰ μυστικά τῆς δομῆς της καὶ στοὺς νόμους τῆς ἐνεργείας της, τόσο στὴν πραγματικότητα ὑποτάσσεται ἀκόμα περισσότερο στὴν ἔλξη, — ἔστω κι ἂν τοῦ προσφέρει ἐξωτερικὰ ἄνεση μεγαλύτερη. Τὸ δικό μας πρόβλημα ἐγκριεῖται ἀκριβῶς ἐδῶ: Ἔως ποῦ σημεῖο ἢ ἐξωτερικὴ ἄνεση τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου κερδίζεται μὲ ἀπώλεια τῆς ἐσωτερικῆς του ἀνέσεως κι ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ φτάσῃ αὐτὸ τὸ στένεμα τοῦ ἔσωθέ μας ψυχικοῦ χώρου πρὸς ὄφελος τοῦ ἐξωθέ μας ὕλικου χώρου.

Μήπως γιὰ νὰ κατακτήσουμε τὸ Διάστημα πρέπει νὰ ξεπουλήσουμε τὴ Γῆ μας; Μήπως γιὰ νὰ μηχανοποιήσουμε τὴ ζωὴ μας πρέπει νὰ θυσιάσουμε τὴν ψυχὴ μας; «Νέα Ἠθικὴ» πάει νὰ γεννηθῇ ἀπὸ τὴν πρόοδο τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, παραδέχονται σοβαροὶ στοχαστές. Ἀλλὰ ποιᾶς μορφῆς θὰ εἶναι κανεὶς δὲν μπορεῖ ἀκόμα νὰ τὸ προβλέψῃ. «Ἡ ἠθικὴ τῶν Ρομπότ», ἔγραψε κάποιος ἀπαισιόδοξος. . . Πρὸ τοῦ τὰ Ρομπότ ἀποχτήσουν καρδιὰ καὶ ψυχὴ, φιλοδοξία, πρωτοβουλία, αἴσθημα ἐθνότητος, πνεῦμα θυσίας, θὰ ἀποχτήσουμε ἐμεῖς τὴν Ἠθικὴ τους; Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀλλὰ φρόνιμο θὰ ἦταν ἔγκαιρα νὰ παταχτῇ κάθε ἀνήθικη ἐκμετάλλευση σὲ βάρος τῆς παραδεγμένης μας ἠθικῆς. Γιατὶ ὁ κίνδυνος δὲν εἶναι ἀνύπαρχτος καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀντιδράσεως ἔχει πρὸ πολλοῦ σημάνει. Οἱ πνευματικοὶ παράγοντες, ποὺ ἔχουν ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸ προνόμιο νὰ μποροῦν νὰ ὑψωθοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴ σκέψη: στὴν ἔμπνευση, αὐτοὶ ἔχουν τὸ χρέος νὰ πρωτοστατήσουν στὸ ἐγερτήριο τῶν ψυχῶν καὶ τῶν συνειδήσεων γιὰ τὴν περίσωση τῆς βασιλείας τοῦ Αἰσθήματος καὶ τοῦ Ὀνειρίου. Μὲ ὅσο ζῆλο ἔχει κινητοποιηθῇ ἡ Ἐπιστήμη γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ χώρου τῆς Ὑλῆς, μὲ ἴσο ζῆλο πρέπει ν' ἀναπτερωθῇ ἡ Ποίηση γιὰ τὴν προάσπιση τοῦ χώρου τῆς ψυχῆς.

Ποτέ ἄλλοτε—ἄς τὸ ἐπαναλάβω—στὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ ἡ Ποίηση δὲν ἐπιβαρύνθηκε μὲ μεγαλύτερη εὐθύνη γιὰ τὴ σωτηρία του. Ὅφειλω στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ κάμω μιὰ διευκρίνιση:

Ἡ ποίηση ἀναμφισβήτητα δὲν πρέπει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ συνδέεται μὲ καμμιά συμβατική, εἰδικευμένη σκοπιμότητα. Ἀλλὰ ἡ ποίηση εἶναι ὁ κύριος ἀθηντικός πληρεξούσιος τῆς ζωῆς. Ἡ ἐντολή της προέρχεται Ἐνωθεν. Καὶ εἶναι ἀνέκκλητη. Τὸ φῶς της προϋπῆρχε στὶς ψυχὰς ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ ἔδωσε ὁ Προμηθεὺς στὴ Γνώση. Ἐκεῖ ποὺ ἄρχισεν ἡ Ἐπιστήμη τὴν πορεία της, ἡ Ποίηση τὴν κατευόδωσε. Κ' ἐκεῖ ποὺ θὰ τερματίσῃ ἡ Ἐπιστήμη τὸ ἔργο της, ἡ Ποίηση θὰ τὸ συνεχίσῃ.

«Οἱ ἐπιστημονικὲς μαγανεῖες ἐπιβουλεύονται τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση» διάβαζα πρὸ ἡμερῶν στὸν Ἰταλικὸ Τύπο ὅτι ἦταν τὸ γενικώτατο συμπέρασμα ἀπὸ τὸν διάλογο μιᾶς «Στρογγυλῆς Τράπεζας» ποὺ εἶχε συνέλθει στὴ Ρώμη.

Χωρὶς νὰ μειωθῇ καθόλου ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν Ἐπιστήμη καὶ χωρὶς νὰ εἶναι νοητὴ οἰαδήποτε παρεμβολὴ ἐμποδίων στὸ ἔργο της, συνειδητοποιεῖται ἡ ἀνάγκη νὰ παραμείνουν ἰσορροπημένα τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα ποὺ συνθέτουν τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, νὰ παραμείνουν ἑναρμονισμένες οἱ δυνάμεις ποὺ τὴν κινοῦν καὶ τὴν διαιωνίζουσιν. Ὁ Ποιητικὸς Λόγος καλεῖται, ρητὰ ἢ σιωπηρὰ, νὰ προσφέρῃ τὸ ἀντίβαρό του στὴν ἐπιστημονικὴ Πράξη.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνέκαθεν συζητήθηκε κ' ἐξακολουθεῖ νὰ συζητιέται ἀκόμα: «Τί εἶναι Ποίηση;» χωρὶς νὰ δίνεται ποτὲ ἀπόλυτα ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση, χωρὶς νὰ κατασταλάξῃ ποτὲ ἀθηντικός προσδιορισμὸς, τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποδείχνει ὅτι ἡ Ποίηση εἶναι ταυτόσημη μὲ τὸ μυστικὸ τῆς Ζωῆς, μὲ τὸ μυστήριον τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου.

Δὲν εἶναι ἐπίκτητο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς ἡ Ποίηση. Εἶναι ἐμφυές, εἶναι συμφυές. Δὲν εἶναι ἐφεύρημα τοῦ Ἀνθρώπου στὴν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ του. Τοῦ ἀποκαλύφθηκε ταυτόχρονα μὲ τὴ δημιουργία του. Δὲν εἶναι δευτερογενὲς προϊόν πολυτελείας καὶ τρυφῆς. Εἶναι φυσικὴ ἀνάγκη παρθενογέννητη. Ἀπόδειξη ὅτι κ' οἱ πιὸ ἄγριες, οἱ πιὸ ἀπολίτιστες

φυλές, απομονωμένες προαιώνια ἀπ' τὸν ἄλλο πολιτισμένο κόσμον, ἔχουν τὴν ποίησίν τους, τὴ μουσικὴν τους, τὸ χορὸν τους,—τὴ Θρησκείαν τους.

Διάβαζα τώρα τελευταία ὅτι στὴν Κιργκιζία, μέσα στὴν καρδιὰ τῆς Ἀσίας, τέρει καὶ φρονηματίζει ἀκόμα τὸ Λαὸ τὸ ἔπος «Μάνας». Ἐγραφο ὀλωσδιόλου ἐπὶ μακροῦς αἰῶνες, περισώθηκε μὲ τὴ στοματικὴ παράδοση. Ἀποτελεῖται στὸ σύνολό του ἀπὸ ἕνα ἑκατομμύριον στίχους! Κι ἀκόμα σήμερον ὅλοι οἱ κάτοικοι μαθαίνουν ἀπὸ μνήμης μεγάλα του ἀποσπάσματα, γηραιοὶ δὲ ραψωδοὶ περιοδεύουν τὴ Χώρα καὶ τὸ ἀπαγγέλλουν. Ποιὸς καρτεροῦσε ἀπὸ τὴν Κιργκιζία μιὰ τόσο μεγάλη ἀπόδειξη γιὰ τὸ πόσο βαθειὰς ρίζες ἔχει ἡ ποίηση στὴ βίωση τῶν Ἀνθρώπων!...

Ἡ ποίηση ἐμφύσησε στὸν πρωτόγονο Ἄνθρωπον τὸ πνεῦμα τῆς προόδου. Στάθηκε στὴν ψυχὴ του αὐτὴ τὸ πρῶτον σκίρτημα τῆς πνευματικότητός του, ἡ πρώτη νύξη πρὸς τὴ συνειδητοποίηση τῆς Ὁμορφιάς. Τῆς Ὁμορφιάς, πού, σὰν ἔκφραση ἁρμονίας, γοητείας, ἐξευγενισμοῦ εἶναι ἡ ἀπάρθενη αἰτία καὶ ὁ ἀναλλοίωτος σκοπὸς τοῦ Σύμπαντος. Χωρὶς τὴ λογικὴ ὁ Κόσμος θὰ μπορούσε, ἴσως, νὰ ὑπάρξῃ. Χωρὶς τὴν Ὁμορφιὰ ἀσφαλῶς ὄχι! Ἡ Ὁμορφιὰ εἶναι ἡ ἐμπνευσμένη Δημιουργία, ἡ ἀθάνατη ψυχὴ τοῦ Σύμπαντος. Ὁ Νοῦς εἶναι ὁ θαυμαστής της, ὁ ἐρωμένος της, ὁ ἄγρυπνος Φύλακάς της. Ἀλλὰ ἡ Ὁμορφιὰ εἶναι ἡ Ποίηση. Καὶ ἡ Ποίηση εἶναι ἡ Ὁμορφιὰ.

Βγῆκαν ταυτόχρονα ἀπὸ τὴν ἴδια μήτρα τῆς Θεογονίας. Εἶναι διδυμοὶ ἀδελφές, πὸν μοιάζουν τόσο μεταξύ τους ὥστε νὰ μὴ μπορῆς νὰ ξεχωρίσῃς τὴ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Οὔτε καὶ αὐτὲς οἱ ἴδιες ξεχωρίζονται μεταξύ τους. Ἐπικαλεῖσαι τὴν Ὁμορφιὰ καὶ σοῦ παρουσιάζεται ἡ Ποίηση. Ἐπικαλεῖσαι τὴν Ποίηση καὶ σοῦ παρουσιάζεται ἡ Ὁμορφιὰ. Δίκαια ἀμφιβάλλεις ἂν εἶναι πράγματι δυὸ ξεχωριστὲς Χάριτες ἢ παίζουν κάποιον εὐφρόσυνο ταχυδακτυλουργικὸν παίχτιδι στὴν Ψυχὴ σου καὶ στὸ πνεῦμα σου, εὐαίσθητε ὤραιολάτρη!

Ἄλλωστε δὲν θὰ ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ δευτερογεννηθῇ ἡ ποίη-

ση μετά τή γέννηση τῆς ὁμορφιάς. Γιατί ἡ ὁμορφιά δὲν εἶχε καὶ δὲν ἔχει καμμιάν ἀνάγκη οὔτε ἀπὸ ἀπόδειξη, οὔτε ἀπὸ κύρωση, οὔτε ἀπὸ παρουσίαση. Εἶναι αὐταπόδεικτη, αὐτοπαρουσίαστη, αὐτοκύρωτη. Καὶ σ' αὐτὸ ὑπερέχει ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια. Γιατί ἡ Ἀλήθεια ἔχει ἀνάγκη καὶ ἀπὸ ἀπόδειξη, καὶ ἀπὸ παρουσίαση καὶ ἀπὸ κύρωση. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ δημιούργησεν (ἐπίκτητο ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώπου) τὴν Ἐπιστήμη. Πού, ἀλλοίμονο!, ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ ἐρευνάη, νὰ κωπηλάη, νὰ θίγη συχρὰ τὴν Ἀλήθεια χωρὶς ἀκόμα νὰ μπορῇ νὰ τὴν πιάσῃ, νὰ τὴν δεσμεύσῃ, νὰ τὴν ὑποτάξῃ. Τὴν Ἀλήθεια ἔχει ἀνάγκη νὰ τὴν ὑποτάξῃ ὁ Ἄνθρωπος στοὺς σκοποὺς του, τὴν Ὅμορφιά ὄχι. Ἡ Ὅμορφιά πρέπει νὰ μένῃ ἀνυπότακτη γιὰ νὰ τὸν παρασέρνῃ στὴ φυγὴ, στὴ λύτρωση, στὴν ἐξαύλωση.

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ὁ Θεὸς χάρισε σὰν ὠλοκληρωμένο ἀγαθὸ στὸν Ἄνθρωπο, ἀτόφιο καὶ ἀναφαίρετο, τὴν Ὅμορφιά καὶ μαζί τὴν Ποίηση, ἐνῶ τὴν Ἀλήθεια δὲν τοῦ τὴν παραχώρησε μὲ τὸν ἴδιον ἐλευθέριο τρόπο. Τὸν καταδίκασε νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ νὰ πρέπῃ ν' ἀγωνίζεται σκληρὰ γιὰ νὰ τὴ βρῇ. Τὴν Ὅμορφιά τοῦ τὴν μεταβίβασε μὲ ἀποκάλυψη. Τὴν Ἀλήθεια τοῦ ἐπίτρεψεν ἀπλῶς νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. «Ἀπόλαψε τὴν Ὅμορφιά» τοῦ εἶπε στοργικὰ ὅταν ἀνάσυρε ἀπ' τὸ χάος τὸ χρυσὸ κλειδί, ἄνοιξε μ' αὐτὸ τὴν ἀπόκρυφη πόρτα του καὶ ἐγκατάστησε τὸν Ἄνθρωπο μέσα στὸν Παράδεισο. «Πήγαινε νὰ βρῆς μόνος σου τὴν Ἀλήθεια!» τοῦ εἶπεν αὐστηρὰ ὅταν τὸν ἔδωξε πρὸς τὴν Κόλαση καὶ ξαναπέταξε τὸ κλειδί τοῦ Παραδείσου στὸ ζοφερὸ χάος. . .

Ὁ «ἀπολεσθεὶς Παράδεισός» μας εἶναι ἡ Ὅμορφιά καὶ ἡ Ποίηση. Ἡ καταδικαστικὴ μας Κόλαση εἶναι ἡ τυραννικὴ ἀναζήτησις τῆς Γνώσης, πὺν κρατεῖ κρυμμένο τὸ κλειδί τῆς Ἀλήθειας. . . Ἀλλὰ καὶ ἂν τῆς τὸ παραδώσῃ κάποτε ἡ Γνώσις τῆς Ἀλήθειας τὸ παντοδύναμο αὐτὸ κλειδί, θὰ μπορέσῃ τάχα ὁ Ἄνθρωπος ν' ἀνοίξῃ πάλι μὲ τὸ ἴδιο κλειδί τὴν πόρτα τοῦ Χαμένου Παραδείσου; Αὐτὸ εἶναι τὸ τραγικὸ ἐρωτηματικὸ, πὺν γίνεται σήμερα ἀκόμη τραγικώτερο μὲ τὰ σατανικὰ ἄλματα

ποὺ κάνει ἢ Ἐπιστήμη πρὸς τὰ ἀσύλητα ἄδυνα τῆς πλάσης, πρὸς τὰ ἀπρόσιτα κρησφύγετα τῶν μυστικῶν τῆς ὕλης.

Ἄλλὰ ὑπάρχει καὶ ἀκόμα τραγικώτερο ἐρωτηματικό: Μήπως κι ἂν ξαναγυρίση ποτὲ ὁ ἼΑνθρωπος, μὲ ὁδηγὸ τοῦ τὴν Ἐπιστήμη, μὲ ὄπλο τοῦ τὴν ὕλη, στὸν ἀπολεσθέντα Παράδεισο, μήπως δὲν εὔρη τότε ἐκεῖ τὴν Ὁμορφιὰ καὶ τὴν Ποίηση; Μήπως δὲν εὔρη πιά ἐκεῖ, στὰ παλιά της ἀμέριμνα κατατόπια, τὴν ψυχὴ του;

«Ὅταν ξαναβροίσκη κανεὶς ἓνα χαμένο Παράδεισο, γράφει ὁ Ζοζέφ Κασσέλ, παύει νὰ εἶναι χαμένος ἀλλὰ δὲν εἶναι πιά Παράδεισος».

Βαρὺς εἶναι ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου: «Ἄν κερδίσης τὸν κόσμον ὅλον καὶ ἀπολέσης τὴν ψυχὴ σου, τί θὰ ἔχῃς ὠφεληθῆ;» Ἄπεύχομαι ὁ λόγος αὐτὸς νὰ ἀποδειχτῆ μιὰ μέρα καὶ προφητικὸς γιὰ τὴν ἸΑνθρωπότητα. Μὰ σὰν ποιητῆς δὲν φοβοῦμαι ὅτι αὐτὸ μπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ. Ἡ ψυχὴ, ὅσο ἔχει βάγιες τῆς τὴν Ὁμορφιὰ καὶ τὴν Ποίηση, δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ χάσῃ τὴν παρθενικὴ τῆς παντοδυναμία, τὴν ἀδαπάνητη καὶ τὴν ἀνεξάντλητη!

Δὲν μειώνω καθόλου τὸ σεβασμὸ μου πρὸς τὴν ἸΑλήθεια καὶ δὲν αἶρω ποσῶς τὴν ἐμπιστοσύνη μου ἀπὸ τὴν ἸΕπιστήμη. Πολλαπλασιάζω ὅμως ἀδιάκοπα τὸ σεβασμὸ μου πρὸς τὴν Ὁμορφιὰ καὶ ἐνδυναμώνω ἀκατάπανστα τὴν ἐμπιστοσύνη μου πρὸς τὴν ποίηση. Πιστεύω στὸ Θεὸ καὶ στὴ Ζωή. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν παραδέχομαι ὅτι μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ σκοπὸς τῆς Ζωῆς ἓνα τόσο ἀποτρόπαιο κοσμογονικὸ ἐγκλημα: Νὰ πνίξῃ ἢ Γνώση μὲ τὰ σύνεργα τῆς ὕλης τὴν ὕπαρξη τῆς Ὁμορφιᾶς χωρὶς ἀποτελεσματικὴν ἀντίδραση τῆς ποιητικῆς πνοῆς. Αὐτὴ πρωτοζωογόνησε τὸν ἸΑνθρωπο κι αὐτὴ, ἂν χρειαστῆ, θὰ τὸν σώσῃ. Ὅσο κι ἂν συνωμόσουν ὅλοι οἱ ἄλλοι Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀκόμα κι ἂν ἐγκατασταθοῦν ὅλοι στὰ πυρίφλογα ἐργαστήρια τοῦ ἸΗφαίστου γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴ μηχανοκρατικὴ παραγωγὴ του, ἄς εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ ἸΑπόλλων θὰ εἶναι ὁ τελικὸς νικητῆς. Μὲ τὴν ἐπίνευση τοῦ Δία θὰ μεταβάλλῃ τὴ λύρα του σὲ τόξο καὶ τὶς μολπές τῆς σὲ βέλη. ἸΑχι γιὰ νὰ σκοτώσῃ τὴν ἸΕπιστήμη καὶ τὴ Γνώση καὶ τὴ Μηχανή. ἸΑλλὰ

για να τις αποτρέψη να σκοτώσουν εκείνες την Όμορφιά και την Ποίηση!

«'Αχ! ποιητή, εσύ πιο αδύνατε κ' εσύ πιο δυνατέ μέσ' στους ανθρώπους!» αναφωνεί η Σέλιμα Λάγκερλεφ.

«'Αν «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος», και ἐν τέλει «ἔσται ὁ Λόγος». «Πρὸς τὸν Θεὸν» ἦταν και θα εἶναι πάντοτε ὁ Λόγος. Καὶ ὁ Θεὸς θα παραμείνη εἰσαεὶ ὁ Λόγος. Μποροῦν νὰ καταστραφοῦν κάποτε ὁ σημερινὸς Ἄνθρωπος και ὁ σημερινὸς Κόσμος. Ἄλλὰ ὁ Θεὸς και ὁ Λόγος δὲν θὰ καταστραφοῦν. Ὅ,τι ἀπομείνη ἀπὸ τὴν καταστροφή, ἐκεῖνο τὸ μεγάλο τίποτε πὺν θὰ ἀπομείνη, θὰ τὸ γεμίσουν ὁ Θεὸς και ὁ Λόγος. Ἄν ὁ Θεὸς εἶναι τὸ πᾶν, ὁ Θεὸς εἶναι πολλὸ περισσότερο και τὸ μηδέν. Δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐκλείψη ἢ ἔννοια τοῦ Χώρου ἀπ' τὸ ἀχανές Ἄπειρο, νὰ ἐκλείψη ἢ ἔννοια τοῦ Χρόνου ἀπ' τὴν ἀτέρμονη Αἰωνιότητα. Σύμπαν τοῦ Σύμπαντος ἢ Ὑπερσύμπαν μπορεῖ νὰ διανοηθῆ κανεῖς. Ἄλλὰ Μηδὲν τοῦ Μηδενὸς ἢ Ὑπερμηδέν εἶναι ἀδιανόητο. Καὶ εἶναι ἀδιανόητο γιατί ὑπάρχει Θεός. Ὑπάρχοντος δὲ Θεοῦ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐκλείψη τὸ «Ἀδημιούργητο Φῶς», πὺν προὔπηρχε ἀπὸ τὴν καταβολὴ τοῦ Κόσμου. Ἄφοῦ τὸ Φῶς αὐτὸ ἦταν ἀξημέρωτο, πῶς μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι και ἀνέσπερο; Ἄφοῦ δὲν εἶχε νὰ Ἀνατολή, πῶς θὰ ἔχη Δύση; Κι ἀφοῦ εἶναι αὐτοῦπαρχτο και αὐτοδύναμο, πῶς μπορεῖ νὰ πάψη νὰ εἶναι ἀστείρευτη πηγὴ ἀέναης Δημιουργίας;

Αὐτὸ τὸ Ἀδημιούργητο Φῶς, τὸ ἀνέσπερο φῶς, αὐτὸ εἶναι τοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος. Πρῶτὴ ἀχτίνα του εἶναι ὁ Ποιητικὸς Λόγος. Ἡ Ἐπιστήμη, ὁ Νόμος, ἡ Δίκη, ἡ Ἱστορία φωτίστηκαν στὴν πάροδο τῶν αἰῶνων μὲ δημιουργούμενο φῶς. Ἀπὸ τὸ ἀδημιούργητο φῶς εἶχε τὸ μέγα προνόμιο νὰ φωτισθῆ μόνον ἢ Ποίηση!

Καλὰ οἱ ἄλλοι, ὅμως γιατί νὰ τὸ λησμονοῦν, γιατί νὰ τὸ ἀποποιοῦνται τὸ προνομιούχο αὐτὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ ποιητές; Γιατί νὰ ψυχραίνον τὸ αἶσθημα και νὰ θερμαίνον τὴ σκέψη; Γιατί νὰ ναρκώνον τὴν εὐαισθησία και νὰ διεγείρον τὴ λογική; Γιατί νὰ ἀχρηστεύον τὰ φτερὰ τῆς φαντασίας και νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἐλικόπτερα

τῆς ὕλης; Γιατί νὰ περιπλέκονται τόσο πολὺ στὰ γρανάζια τοῦ ἀειμεταβαλλόμενου προβληματισμοῦ τῶν ἐποχῶν καὶ νὰ μὴ μεταρσιώνωνται ἀδέσμευτα στὸν μαρμαίροντα προβληματισμὸ τῆς Αἰωνιότητος;

Τὰ ἐρωτηματικά αὐτὰ περικλειοῦνε τὸ ἀθόρμητο παράπονο ἐνὸς μέτριου ἀλλὰ τίμιου ποιητῆ, πὸν φοβᾶται μήπως ὁ Ποιητικὸς Λόγος ἀποκόπηκε ἀπὸ τὴ θηλὴ τῆς Ἐμπνεύσεως, πὸν εἶναι ἡ φυσικὴ τροφὸς του. Μόνον ἡ Ἐμπνευση πρέπει νὰ ἐπιτρέπη στοὺς ποιητὲς νὰ γράφουν. Μόνον ἐκεῖνη πρέπει νὰ τοὺς προσφέρει πέννα, χαρτὶ καὶ καλαμάρι. Μόνον ἐκεῖνη πρέπει νὰ τοὺς ὑπαγορεύῃ τὸ τί θὰ γράφουν!

«Ἡ ποίηση τοῦ αἰῶνα μας, γράφει ὁ Τζιοβάννι Πάσκολι, εἶναι ἡ τελευταία ἀπόρροια τῆς πρωτόγονης ἀντιλήψεως τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ζωῆς, ἀντιλήψεως, πὸν στηρίζεται στὴ φαντασία καὶ στὴ φαινομενικότητα. Ἄρχισε τώρα ἡ δεύτερη ἀντίληψη, πὸν βασίζεται στὴν πραγματικότητα καὶ στὴν Ἐπιστήμη. . . Ἡ Ποίηση εἶναι τώρα ἐκεῖνο πὸν ἀπὸ Ἐπιστήμη φκιάνει συνείδηση». Ἐδῶ παρατηρεῖ ἀπαρηγόρητα: «Ἡ Ἐπιστήμη ἐρήμωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τοὺς Θεούς!»

Ἄλλὰ εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὸν Παρνασσὸ τέτοια ἐργαστήρια γιὰ νὰ κατεργάζονται ἐκεῖ ἐπιστημονικά τὴν ἔμπνευση οἱ Μοῦσες;

«Ποιὸς γνωρίζει τὸν ἀληθινὸ συγγραφέα τῶν ἔργων ἐνὸς ποιητῆ; Κανείς! Οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος!», ἔλεγε ὁ Κοκτώ στὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία. Ἄλλὰ τὸ ἔχουν εἰπεῖ πρὸ πολλῶν αἰῶνων ὠραιότερα οἱ Πρόγονοί μας:

«Μαντιπολεῖ δ' ἀκέλευστος ἄμισθος ἀοιδά. . .», ἔλεγε ὁ Αἰσχύλος. «Μαντεύεο, Μοῖσα, προφατεύσω δ' ἐγώ», ἔλεγε ὁ Πίνδαρος. «Κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητῆς καὶ πτηνὸν καὶ ἱερόν,» ἔγραφεν ὁ Πλάτων, ἐπεξηγῶντας ὅτι «αὐτοσχεδιάζει κατεχόμενος ἀπὸ θείας μανίας καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ προτοῦ ἐνθουσιαστῆ καὶ τοῦ λείρη ἢ λογικῆ».

Ὅταν ὁ Ἀριστοτέλης ἐδογματίζεν: «Ἡ ποίησις φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον τῆς Ἱστορίας», τὴν πηγὴ τῆς ἀπὸ τὴν Ἐμπνευση

ύπονοοῦσε. Τὴν Ἐμπνευση προσδιορίζει ὁ Νίτσε ἔτσι: «Ἀποκάλυψη, γοητεία, μεταρσίωση, εὐδαιμονία, φωτοπλημμύρα, ἐλευθερία». Φοβᾶμαι ὅτι πολὺ λίγοι σύγχρονοι ποιητὲς γράφουν διατελώντας σὲ τέτοιες καταστάσεις καὶ φιλοδοξῶντας παρόμοιες καταστάσεις νὰ δημιουργήσουν στοὺς ἀναγνώστες τους. Γιατὶ μονάχα ψυχικὲς καταστάσεις ἔχει ἐντολὴ νὰ δημιουργῇ ὁ ποιητὴς κι ὄχι νὰ προπαγανδίζῃ πολιτικὰ φρονήματα, οὔτε νὰ θέτῃ πρόσκαιρους αἰνιγματικούς προβληματισμούς.

«Τί εἶναι ποίηση; Νὰ κάνῃς ἓνα μαργαριτάρι ἀπὸ ἓνα δάκρυ», γράφει ὁ Μυσσέ. «Μοῦ ἔχεις δώσει τὸν πηλό σου καὶ τὸν ἔχω κάμει χρυσάφι», τραγουδάει ὁ Μπωντελαίρ. «Ἡ πηγὴ πὺξαναειώνει δὲν εἶναι μῦθος. Ὀνομάζεται Ποίηση», γράφει ὁ Σίλλερ. «Ὁ ποιητὴς ἔχει δίκιο ἀκόμα κι ὅταν ἔχῃ ἄδικο», λέει ὁ Ροστάν. «Ὁ ποιητὴς, ἓνας ἐρμηνευτὴς τῶν αἰώνων», λέει ὁ Λάξνες, γιατί: «Ἴσως μόνο μέσα στὴν ὁμορφιὰ κατοικεῖ ἡ βαθύτερη σοφία, ἡ ὑψιστὴ ἀλήθεια».

Παράταξα ὅλα τοῦτα τὰ θέσφατα γιὰ νὰ ρωτήσω: «Τὰ ξέρον, τὰ συνειδητοποιοῦν, τὰ πιστεύουν, τάχα, οἱ σύγχρονοι ποιητὲς μας; Τὰ παραδέχονται σὰν καταστατικό χάρτη τῆς τέχνης τους, σὰν Εὐαγγέλιο τῆς ἀποστολῆς τους;»

«Ἡ μουσικὴ ξαναγυρίζει στὸ θόρυβο—ἡ ποίηση, πὺξανάει, ἀποκρούει ὅλες τὶς συνθῆκες τὶς καταχτημένες καὶ μεταβιβασμένες, διστάζει καὶ χάνεται μέσα στὸ ἄμορφο, ζητάει σωτηρία στὴν ἀγριότητα», παραπονιέται ὁ Ἀντρέ Ζίντ. Ὁ Γάλλος αὐτός, πὺξ πολλές φορὲς ἀνεφερα ἀπόψε, βρίσκει ὅτι ὁ τελειότερος ὀρισμὸς τῆς ποιήσεως ἔχει δοθῆ ἀπὸ τὸν Μπανβίλλ. «. . . Αὐτὴ ἡ μαγεία, πὺξ συνίσταται στὸ νὰ ξυπνή τὶς αἰσθήσεις μὲ τὴ βοήθεια ἑνὸς συνδυασμοῦ ἤχων. Αὐτὴ ἡ μαγανεία, χάρις στὴν ὁποία ἰδέες μᾶς εἶναι ἀναγκαστικὰ μεταδομένες μ' ἓναν κάποιον τρόπο, μὲ λέξεις, πὺξ ἐν τούτοις δὲν τὶς ἐκφράζουν».

«Ἡ ποίηση πάει νὰ καταστήσῃ σήμερα παγωμένη Ἀργκὸ» ἔγραψεν ὁ Παπίνι. «Ἡ σύγχρονη ποίηση εἶναι ποίηση γιὰ τοὺς κριτικούς», γράφει κάποιος Ἀμερικανὸς στοχαστής. Μήπως ἔχει δίκιο; Τὸ κακὸ ἄρχισε ἀπὸ παλαιότερα. Ὁ Φρανσίς Ζὰμ στὸ Μανιφέστο του τοῦ 1929,

δημοσιευμένο στο βιβλίο του «Θεῖος Πόνος», ἔγραψε: «Τὸ βάραθρο, πὸν μὲ χωρίζει ἀπὸ τῆς νέας τέχνης, δημιουργήθηκε ἀπὸ ἀνθρώπους, πὸν ἐπιζητοῦν ἴσως τὴν εἰλικρίνεια, ἀλλὰ πὸν σίγουρα ἔχουν χάσει τὸ λογικὸ τους». Αὐτοὶ εἶναι οἱ νέοι λογοτέχνες, πὸν εἰσάγουν στὴν τέχνη τὴ λογικὴ, τὴ διάνοηση, τὴν οἰνόφλυγα μέθη καὶ πετοῦν ἔξω τὸν πόνο, τὸ κυριώτερο στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. «Ὁ πόνος ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια καὶ τοὺς τραγικοὺς ἕως τὸ Γολγοθᾶ καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἕως σήμερα καὶ στοὺς αἰῶνες ἀποτελέσει πάντοτε, ἀποτελεῖ καὶ θὰ ἀποτελεῖ τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο κάθε μεγάλου ἀνθρώπινου ἔργου».

Ὁ Μπενεντέττο Κρότσε γράφει: «Κάτω ἀπὸ τὴν κακὴν καὶ ἀνύπαρκτη ποίηση τῶν καιρῶν μας ὑπάρχει κάτι πὸν δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ξυπνήσῃ ἀνησυχίες καὶ αἴσθημα εὐθύνης στὰ σοβαρὰ μυαλὰ καὶ στὶς σοβαρὰς ψυχές. Καὶ ἡ φρόνηση ἀπαιτεῖ νὰ μὴν ἀδιαφορήσουμε».

Πολλὰ σοβαρὰ μυαλὰ καὶ πολλὰς σοβαρὰς ψυχές ἔπαψαν ν' ἀδιαφοροῦν, ἄρχισαν νὰ ξυπνοῦν, ν' ἀνησυχοῦν, ἄρχισαν ν' ἀντιδροῦν. Σὲ πολλὰς χώρες καταβάλλεται σήμερα προσπάθεια νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ποιητικὸς Λόγος στὴν ὀρθοδοξία του, νὰ προσεγγίσῃ τοὺς λαοὺς καὶ νὰ τὸν ἐγκαλοπωθοῦν οἱ λαοί, νὰ προσφέρῃ εὐγενικὴ συγκίνηση στὶς καρδιές, νὰ δυναμώσῃ τὰ φτερὰ τῆς ψυχῆς γιὰ λυτρωτικὰ πετάγματα, νὰ προεκτείνῃ τὴ ζωὴ ὄχι σὲ μῆκος, πὸν κάπου θὰ παραμονεύῃ ὅπωςδήποτε ὁ θάνατος, νὰ τὴν προεκτείνῃ σὲ εὖρος αἰσθηματικὸ καὶ σὲ ὕψος ὀνειροπόλο. Νὰ ἐμπεδώσῃ στὶς ἀνθρώπινες συνειδήσεις τὴν πίστη γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς ζωῆς, τῆς πρόσκαιρης καὶ τῆς αἰώνιας. Νὰ χαρίσῃ στοὺς θνητοὺς τὴν πρόγευση τῆς Ἀθανασίας. . . Τὰ πνευματικὰ της ἀγαθὰ νὰ ἐπαναφέρῃ στὴν Ἀνθρωπότητα. . .

Ὅσες καὶ ἂν εἶναι οἱ εὐεργεσίες τῆς τεχνικῆς προόδου, χωρὶς νὰ εἴμεθα ἀγνώμονες, μποροῦμε νὰ εἰποῦμε ὅτι μόνες τους δὲν θὰ ἐξασφαλίσουν ποτὲ τὴ σωτηρία τοῦ Ἀνθρώπινου Γένους. Στὸν Ἀνθρώπο, ὅπως εἶπεν ὁ Πῶλ Βαλερύ, «λείπει φοβερὰ αὐτὸ πὸν δὲν ὑπάρχει. . . Ποιὸς θὰ τοῦ τὸ προσφέρῃ;» «Δὲν μπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ ὁ Ἀνθρώπος πολλὴν πραγματικότητα», γράφει ὁ ποιητὴς Ἔλιοτ. Ἔχει ἄλλη τόσην, ἂν ὄχι

περισσότερη, ανάγκη από όνειρο, από έξαρση, από εὐδοκία. Αὐτὰ δὲν θὰ μηχανοποιηθοῦν ποτέ. Αὐτὰ μόνον ἡ Ποίηση μπορεῖ νὰ τὰ εἰσάγῃ ἀπὸ ἓνα Ὑπερέραν, πὸν ποτὲ κανένας τεχνικὸς πύραυλος δὲν θὰ τὸ προσεγγίση.